YASHIL

IQTISODIYOT&TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

2026-YIL / IYUN/6-SON, V-QISM

ISSN: 2992-8982

https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz/

YASHIL
IQTISODIYOT&TARAQQIYOT
Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Elektron nashr. 2026-yil, iyun.
V-qism

Bosh muharrir:
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich

Bosh muharrir o'rinbosari:
Karimov Norboy G'aniyevich

Muharrir:
Qurbonov Sherzod Ismatillayevich

Tahrir hay'ati:
Salimov Oqil Umrzoqovich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Abduraxmanov Kalandar Xodjayevich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Rae Kvon Chung, Janubiy Koreya, TDIU faxriy professori, "Nobel" mukofoti laureati
Osman Mesten, Turkiya parlamenti a'zosi, Turkiya – O'zbekiston do'stlik jamiyati rahbari
Axmedov Durbek Kudratillayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Sayfullo Normatovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Abduraxmanova Gulnora Kalandarovna, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Kalonov Muxiddin Baxritdinovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Siddiqova Sadoqat G'afforovna, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Xudoyqulov Sadirdin Karimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Maxmudov Nosir, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Samadov Asqarjon Nishonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, professor
Slizovskiy Dimitriy Yegorovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Ikrom Akramovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Eshtayev Alisher Abdug'aniyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Xajiyev Baxtiyor Dushaboyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Hakimov Nazar Hakimovich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Musayeva Shoira Azimovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), professor
Ali Konak (Ali Ko'nak), iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor (Turkiya)
Cham Tat Huei, falsafa fanlari doktori (PhD), professor (Malayziya)
Foziljonov Ibrohimjon Sotvoldixo'ja o'g'li, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dots.
Faxridinov Zafarjon Faxridin o'g'li, O'zb. Res. Bosh prokuraturasi HIJQKD boshqarma boshlig'i
Utayev Uktam Choriyevich, Anijon viloyati prokurorining o'rinbosari
Ochilov Farkhod, O'zb. Res. Bosh prokuraturasi IJQK Departamentining Namangan viloyati boshqarmasi boshlig'i
Buzrukxonov Sarvarxon Munavvarxonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Axmedov Javohir Jamolovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Toxirov Jaloliddin Ochil o'g'li, texnika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), katta o'qituvchi
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), v.b. dots.
Djudi Smetana, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Krissi Lyuis, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Glazova Marina Viktorovna, Iqtisodiyot fanlari doktori (Moskva)
Nosirova Nargiza Jamoliddin qizi, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Sevil Piriyeva Karaman, falsafa fanlari doktori (PhD) (Turkiya)
Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon o'g'li, TDIU ITI departamenti rahbari
Ochilov Bobur Baxtiyor o'g'li, TDIU katta o'qituvchisi
Golisheva Yelena Vyacheslavovna, Iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent.
Abdukarimova Dinara Rustamxanovna, bank-moliya akademiyasi professori, DSc., professor.
Ikramov Murod Akramovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Nazarova Ra'no Rustamovna, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor

YASHIL

IQTISODIYOT&TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Editorial board:

Salimov Okil Umrzokovich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Abdurakhmanov Kalandar Khodjayevich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Rae Kwon Chung, South Korea, Honorary Professor at TSUE, Nobel Prize Laureate
Osman Mesten, Member of the Turkish Parliament, Head of the Turkey–Uzbekistan Friendship Society
Akhmedov Durbek Kudratillayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Sayfullo Normatovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Abdurakhmanova Gulnora Kalandarovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Kalonov Mukhiddin Bakhriddinovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Siddikova Sadokat Gafforovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogical Sciences
Khudoykulov Sadirdin Karimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Makhmudov Nosir, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Samadov Askarjon Nishonovich, Candidate of Economic Sciences, Professor
Slizovskiy Dmitriy Yegorovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Ikrom Akramovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Eshtayev Alisher Abduganiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khajiyev Bakhtiyor Dushaboyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khakimov Nazar Khakimovich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Musayeva Shoira Azimovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Professor
Ali Konak, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor (Turkey)
Cham Tat Huei, Doctor of Philosophy (PhD), Professor (Malaysia)
Foziljonov Ibrokhimjon Sotvoldikhoja ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Fakhridinov Zafarjon Fakhridin ogli, Head of the DCEC under the Prosecutor Genera's Office of the Rep. of Uzb.
Utayev Uktam Choriyevich, Deputy Prosecutor of Anijan Region
Ochilov Farkhod, Head of the Namangan Regional Department of the Department of Internal Affairs of Rep. of Uzb.
Buzrukkhonov Sarvarkhon Munavvarkhonovich, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Akhmedov Javokhir Jamolovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences
Tokhirov Jaloliddin Ochil ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Technical Sciences, Senior Lecturer
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Acting Associate Professor
Judi Smetana, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Chrissy Lewis, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Glazova Marina Victorovna, Doctor of Sciences in Economics (Moscow))
Nosirova Nargiza Jamoliddin kizi, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Sevil Piriyeva Karaman, Doctor of Philosophy (PhD) (Turkey)
Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon ugli, Head of the Department of Scientific Research and Innovations, TSUE
Ochilov Bobur Bakhtiyor ugli, Senior lecturer at TSUI
Golisheva Yelena Vyacheslavovna, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor.
Abdukarimova Dinara Rustamkhanovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Ikramov Murod Akramovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Nazarova Ra'no Rustamovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor

Ekspertlar kengashi:
Berkinov Bazarbay, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Po‘latov Baxtiyor Alimovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Aliyev Bekdavlat Aliyevich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Xalikov Suyun Ravshanovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Rustamov Ilhomiddin, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Hakimov Ziyodulla Ahmadovich, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Kamilova Iroda Xusniddinovna, iqtisodiyot fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD)
G‘afurov Doniyor Orifovich, pedagogika fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD)
Fayziyev Oybek Raximovich, iqtisodiyot fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Tuxtabayev Jamshid Sharafetdinovich, iqtisodiyot fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Xamidova Faridaxon Abdulkarim qizi, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Yaxshiboyeva Laylo Abdisattorovna, katta o‘qituvchi
Babayeva Zuhra Yuldashevna, mustaqil tadqiqotchi
Komilova Nilufar Karshiboyevna, Geografiya fanlari doktori, professori
Umirzoqov Ja’sur Artiqboy o‘g‘li, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), dotsent
Zebo Kuldasheva, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), dotsent

Board of Experts:
Berkinov Bazarbay, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Pulatov Bakhtiyor Alimovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Aliyev Bekdavlat Aliyevich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khalikov Suyun Ravshanovich, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Rustamov Ilkhomiddin, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Khakimov Ziyodulla Akhmadovich, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Kamilova Iroda Khusniddinovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics
Gafurov Doniyor Orifovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogy
Fayziyev Oybek Rakhimovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Tukhtabayev Jamshid Sharafetdinovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Khamidova Faridakhon Abdulkarimovna, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Yakhshiboyeva Laylo Abdisattorovna, Senior Lecturer
Babayeva Zuhra Yuldashevna, Independent Researcher
Komilova Nilufar Karshiboyevna, Doctor of Geographical Sciences, Professor
Umirzokov Jasur Artiqboy ugli, Doctor of Economic Sciences (DSc), Associate Professor
Zebo Kuldasheva, Doctor of Economic Sciences (DSc), Associate Professor

08.00.01 Iqtisodiyot nazariyasi
08.00.02 Makroiqtisodiyot
08.00.03 Sanoat iqtisodiyoti
08.00.04 Qishloq xo‘jaligi iqtisodiyoti
08.00.05 Xizmat ko‘rsatish tarmoqlari iqtisodiyoti
08.00.06 Ekonometrika va statistika
08.00.07 Moliya, pul muomalasi va kredit
08.00.08 Buxgalteriya hisobi, iqtisodiy tahlil va audit
08.00.09 Jahon iqtisodiyoti
08.00.10 Demografiya. Mehnat iqtisodiyoti
08.00.11 Marketing
08.00.12 Mintaqaviy iqtisodiyot
08.00.13 Menejment
08.00.14 Iqtisodiyotda axborot tizimlari va texnologiyalari
08.00.15 Tadbirkorlik va kichik biznes iqtisodiyoti
08.00.16 Raqamli iqtisodiyot va xalqaro raqamli integratsiya
08.00.17 Turizm va mehmonxona faoliyati

Muassis: “Ma’rifat-print-media” MChJ
Hamkorlarimiz: Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti, O‘zbekiston Respublikasi Bosh prokuraturasi huzuridagi Iqtisodiy jinoyatlarga qarshi kurashish departamenti

Jurnalning ilmiyligi:
““Yashil” iqtisodiyot va taraqqiyot” jurnali
O‘zbekiston Respublikasi Oliy ta’lim, fan va innovatsiyalar vazirligi huzuridagi Oliy attestatsiya komissiyasi rayosatining 2023-yil 1-apreldagi 336/3-sonli qarori bilan ro‘yxatdan o‘tkazilgan.

MUNDARIJA

KORPORATIV BOSHQARUVDA ESG TAMOYILLARINI JORIY ETISHNING IQTISODIY TAHLILI 12
I. R. Berdikulova

TEKSTIL SANOATIDA SUV ISTE'MOLI VA QAYTA ISHLASH ULUSHI O'RTASIDAGI BOG'LIQLIK: 20 DAVLAT MISOLIDA KORRELYATSIYA VA K-MEANS KLASTER TAHLILI 16
Zayniyev Diyorbek Zokir o'g'li
Turobova Hulkar Rustamovna

O'ZBEKISTONDA BIZNES BIRLASHUVLARINI HISOBGA OLISHNI MHXS (IFRS) 3 ASOSIDA TAKOMILLASHTIRISH 24
Davletov Ikrom Raximberganovich

VINOCHILIK SANOATI KORXONALARIDA TOVAR-MODDIY ZAXIRALAR AUDITINI TASHKIL QILISH VA O'TKAZISH TARTIBI 33
Jo'rayev Dilshod Xudoyqulovich

СОВРЕМЕННЫЕ ПОДХОДЫ К СОВЕРШЕНСТВОВАНИЮ ОРГАНИЗАЦИОННО-ЭКОНОМИЧЕСКОГО МЕХАНИЗМА УПРАВЛЕНИЯ ЭНЕРГЕТИЧЕСКИМИ ПРЕДПРИЯТИЯМИ 38
Абдуллаева М.Б.

AGROSANOAT MAJMUASIDA INTEGRATSION TUZILMALARNING ISTIQBOLLI SHAKLLARINING NAZARIY ASOSLARI 44
Murodov Sherzodbek Murod o'g'li

RESPUBLIKADA YASHIL IQTISODIYOTNI RIVOJLANTIRISHNING BOZOR MEXANIZMI 51
Kalandarova Elnura Muzaffar qizi

TIJORAT BANKLARI TOMONIDAN MAHALLALARDA KAMBAG'ALLIKNI QISQARTIRISHGA KO'MAKLASHISH 55
Niyozov Zuxur Davronovich
Yarlaqabov Faxriddin Baxodir o'g'li

СОВЕРШЕНСТВОВАНИЕ ОТЧЕТА О ФИНАНСОВОМ ПОЛОЖЕНИИ КОМПАНИИ В СООТВЕТСТВИИ С ТРЕБОВАНИЯМИ МСФО 58
Худойкулова Дилора Дилмуродовна

SANOAT KORXONALARINING INVESTITSIYALARI TARKIBI VA ULARDAN FOYDALANISH SAMARADORLIGINING IQTISODIY TAHLILI 64
Karimova Saodatxon Ulug'bek qizi

XALQARO MOLIYAVIY HISOBOT STANDARTLARIGA MUVOFIQ JORIY AKTIVLARNI HISOBGA OLISHNI TAKOMILLASHTIRISH 71
Mavlyanova Dilobar Maxkamovna

DAVLAT TOMONIDAN TURIZM SOHASINI MOLIYAVIY QO'LLAB-QUVVATLASH MEXANIZMLARINI TAKOMILLASHTIRISH 77
Karimova Dilafruz Sadriddin qizi

МЕТОДЫ АНАЛИЗА ЦИФРОВИЗАЦИИ В РЕГИОНАЛЬНОЙ ЭКОНОМИКЕ 82
Ахмедова(Жабборова) Нилуфар Икболжон кизи

AHOLI ZICH JOYLASHGAN HUDUDLARDA KICHIK BIZNESNI RIVOJLANTIRISHNING IJTIMOIY-IQTISODIY OMILLARI VA XORIJIY TAJRIBA TAHLILI 89
Bo'stonova Nilufar Abdusmatovna
Nematjonova Risolatxon Dilshodbek qizi

JANUBIY KOREYA TAJRIBASIDA CHIQINDILARNI BOSHQARISHDA EPR TIZIMI VA RAQAMLI YECHIMLARNING O'RNI 94
Otarbayev Zamir Zairovich

MUNDARIJA СОДЕРЖАНИЕ CONTENTS

MUNDARIJA СОДЕРЖАНИЕ CONTENTS

SANOAT SALOHIYATI SAMARADORLIGINI INVESTISIYALAR ASOSIDA OSHIRISHNING MINTAQAVIY XUSUSIYATLARI 100
Urazaliyev Bekzod Sultanbayevich
ЦИФРОВЫЕ НАВЫКИ КАК ФАКТОР КОНКУРЕНТОСПОСОБНОСТИ ЖЕНСКИХ КАДРОВ НА ПРОМЫШЛЕННЫХ ПРЕДПРИЯТИЯХ УЗБЕКИСТАНА........ 107
Дониёрова Зуҳрабону Алишер кизи
TURIZM SUG'URTASI VA UNI RIVOJLANTIRISH ISTIQBOLLARI........ 113
Xo'jamov Akbar Bahriddinovich
KELAJAKDAGI GLOBAL VA MINTAQAVIY IQLIM O'ZGARISHI HAMDA YASHIL IQTISODIYOTGA O'TISH ZARURIYATI 118
Djumayev Askar Xaydarovich
SAMARQAND VILOYATI UMUMIY OVQATLANISH KORXONALARIDA RESURSLARNI BOSHQARISH SAMARADORLIGI 123
Erdonov Muhammadamin Erdon o'g'li
Qahhorova Nargiza Qahramonovna
Rafiqjonov Damir Raxim o'g'li
Jamilov Firdavs Otabek o'g'li
ПУТИ РАСШИРЕНИЯ ИСПОЛЬЗОВАНИЯ ЦИФРОВЫХ ТЕХНОЛОГИЙ В УПРАВЛЕНИИ БАНКОВСКОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТЬЮ 129
Норкулов Хабибулло
Абдурасулова Шахзода
Бахриддинов Дилшодбек
NATIV BRENDING VOSITASI SIFATIDA UGC VA EGC: GLOBAL TENDENSIYALAR VA O'ZBEKISTON BOZORIGA MOSLASHUV 135
Yuldasheva Mahliyo Baxtiyor qizi
SOLIQ TO'LOVCHILARGA XIZMAT KO'RSATISHDA RAQAMLASHTIRISH ORQALI SOLIQ MA'MURCHILIGINING SAMARADORLIK KO'RSATKICHLARI TAHLILI 138
Shamsiyev O'ktam Sayfitdinovich
НАУЧНЫЕ ПОДХОДЫ И ПРИНЦИПЫ ФОРМИРОВАНИЯ ЦИФРОВОГО МОДЕЛИРОВАНИЯ ПРИ УПРАВЛЕНИИ БИЗНЕС-ПРОЦЕССАМИ 147
Джуманов А.А.
BANK SEKTORIDA RAQAMLI TEXNOLOGIYALAR VA XARAJAT SAMARADORLIGI: XALQARO TAJRIBA ASOSIDA EKONOMETRIK BAHOLASH 157
Masharipova Durdona Ulug'bekovna
РАЗВИТИЕ ИНСТРУМЕНТОВ ЦИФРОВОЙ ТРАНСФОРМАЦИИ ПРИНЯТИЯ РЕШЕНИЙ 164
Джуманов А.А.
DAVLAT XARIDLARIDA SUN'IY INTELLEKTGA ASOSLANGAN NARXLAR MODULINI JORIY ETISH: KORRUPSIYAGA QARSHI KOMPLAYENS, HISOBDORLIK VA RAQOBATNI KUCHAYTIRISH YO'NALISHLARI 174
Raxmanov Furqat Temirovich
АНАЛИЗ НА ОСНОВЕ МОДЕЛИ АЛЬТМАНА ПРИ ОЦЕНКЕ ФИНАНСОВОГО СОСТОЯНИЯ ПРЕДПРИЯТИЙ РЕСПУБЛИКИ УЗБЕКИСТАН 179
Ибрагимов Гайратжон Артикович
TIJORAT BANKLARIDA RISKLARNI BOSHQARISHNINZ ZAMONAVIY MODELLARI VA KOMPLAYENSNAZORAT TIZIMINI RIVOJLANTIRISH 186
Fayziyev Sherzod Djunaydilloyevich
SUN'IY INTELLEKTNING MEHNAT UNUMDORLIGI VA MOBILLIGIGA TA'SIRI........ 192
Shakarov Zafar Gafforovich

URGUT ERKIN IQTISODIY ZONASIDA SANOAT TARMOQLARINI KLASTERLASH SAMARADORLIGINING TAHLILI 198
Boboqulov Sanjar Baxronkulovich
Qurbonov Tolmasjon Namoz o‘g‘li
Uzoqov Rafiq O‘lmas o‘g‘li
INFRATUZILMA INVESTITSIYALARINING AHOLI FAROVONLIGIGA TA’SIRINI BAHOLASHNING NAZARIY-USLUBIY ASOSLARI VA HUDUDIY XUSUSIYATLARI 204
Jiyanov Laziz Najimovich
«ЗЕЛЁНОЕ» ВОДОСНАБЖЕНИЕ В ЗАСУШЛИВЫХ РЕГИОНАХ: МЕЖДУНАРОДНЫЙ ОПЫТ И ПЕРСПЕКТИВЫ ДЛЯ ЦЕНТРАЛЬНОЙ АЗИИ 210
Курбанова Дилфуза Махсудовна
TALABALARNING KASBIY KOMPETENSIYASINI RIVOJLANTIRISHNING PEDAGOGIKPSIXOLOGIK XUSUSIYATLARI 217
Karimova Feruza Xamidullayevna
PAXTACHILIKDA ZAMONAVIY AGROTEXNOLOGIYALARNI JORIY ETISH VA EKOLOGIK MUVOZANAT TA’MINLASHNING IQTISODIY MEXANIZMI 221
Ishniyazov Zoxid Normamatovich
FUQAROLAR MUROJAATLARI MA’LUMOTLARI ASOSIDA HUDUDLARNING IJTIMOIYIQTISODIY RIVOJLANISH DARAJASINI BAHOLASHNING ZAMONAVIY YONDASHUVLARI 226
Inomov Daniyar Valijonovich
O‘ZBEKISTON TIJORAT BANKLARIDA QIMMATLI QOG‘OZLAR BILAN OPERATSIYALARNI TAKOMILLASHTIRISH: HOLAT TAHLILI VA TAVSIYALAR 232
Niyozov Zuhur Davronovich
Xolmurotov Sardor
Haydaraliyev Avaz
YAQIN SHARQDA TURIZM EKSPORTI STRATEGIYALARI VA ULARNI O‘ZBEKISTONDA QO‘LLASH IMKONIYATLARI: BAA VA SAUDIYA ARABISTONI TAJRIBASI ASOSIDA QIYOSIY TAHLIL 238
Tolibova Aziza To‘lqin qizi
BANKLARDA IJARA MUOMALALARINI TARTIBGA SOLUVCHI ME’YORIY - HUQUQIY ASOSLAR VA XALQARO STANDARTLAR 243
Sativaldiyeva Gulchexra Xudayberdiyevna
QURILISH MATERIALLARI KORXONALARIDA STRATEGIK RISK-MENEJMENT TIZIMINI TAKOMILLASHTIRISH 247
Masharipova Sevara
TO‘QIMACHILIK KORXONALARIDA TASHQI IQTISODIY FAOLIYATNING SAMARADORLIGINI OSHIRISH YO‘LLARI 251
Ergashev Jamshid Jamoliddinovich
Muhammadjonova Iroda Bahodir qizi
BALIQCHILIK TARMOG‘INI INTENSIV RIVOJLANTIRISHNING O‘ZIGA XOS XUSUSIYATLARI VA ILMIY-NAZARIY ASOSLARI 256
Iskandar Yunusov
YASHIL IQTISODIYOT SHAROITIDA BARQAROR QISHLOQ XO‘JALIGINI RIVOJLANTIRISHNING NAZARIY-METODOLOGIK ASOSLARI: AGROEKOLOGIK VA IJTIMOIY-IQTISODIY YONDASHUVLAR INTEGRATSIYASI 262
Mirzanov Berdak Joldasbevich
RAQAMLI TEXNOLOGIYALARNING IPOTEKA KREDITLASH JARAYONINI OPTIMALLASHTIRISH MEXANIZMLARIGA TA’SIRI 268
A’zamxo‘jayeva Nihol
CHORVACHILIK MAHSULOTLARI STATISTIK KO‘RSATKICHLAR TIZIMI: METODOLOGIYA VA TAKOMILLASHTIRISH 273
Aysachev Abdulfotix Abdulfaizovich

MUNDARIJA СОДЕРЖАНИЕ CONTENTS

MUNDARIJA СОДЕРЖАНИЕ CONTENTS

O‘ZBEKISTONDA XIZMATLAR EKSPORTINI RIVOJLANTIRISHNING TASHKILIY-IQTISODIY MEXANIZMLARI 278
Ruziyeva Nigina Baxtiyorovna

YASHIL IQTISODIYOT SHAROITIDA O‘ZBEKISTONDA TA’LIM TIZIMIDA OLIB BORILGAN ISLOHOTLAR (MAKTABGACHA TA’LIM TIZIMI MISOLIDA) 284
G.A. Norbo‘tayeva

YASHIL MARKETING VA ESG INTEGRATSIYASI: STATISTIK TAHLIL VA BARQAROR RIVOJLANISH ISTIQBOLLARI 288
Charos G‘ayratova

РАЗВИТИЕ ЦИФРОВЫХ СИСТЕМ И ОБЗОР ИНСТРУМЕНТОВ ЦИФРОВОЙ ТРАНСФОРМАЦИИ ПРИНЯТИЯ РЕШЕНИЙ 294
Джуманов, А.А.

RIVOJLANGAN MAMLAKATLARDA INVESTITSIYALARNI JALB QILISH — IQTISODIY TARAQQIYOTNING MUHIM OMILI 303
Bayitova Rohatoy Bahrom qizi

QISHLOQ XO‘JALIGI MAHSULOTLARI ISHLAB CHIQARUVCHILARNI SUG‘URTA MEXANIZMLARI ORQALI MOLIYALASH MASALALARI 307
Xakimov Zafar Ibragimovich

SOLIQ MA’MURCHILIGI ORQALI TADBIRKORLIK SUBYEKTLARINING BARQAROR FAOLIYAT YURITISHINI TA’MINLASH MUAMMOLARI 314
Ahrorqulov Jonibek Otabek o‘g‘li

FOOD PRICE VOLATILITY AND ITS EFFECTS ON LOW-INCOME HOUSEHOLDS 320
Rakhmatova Mukhlisa Dilshod qizi

SUN’IY INTELLEKTNING O‘ZBEKISTON SOLIQ TIZIMI SAMARADORLIGINI OSHIRISHDAGI AHAMIYATI 327
Hamidova Shahzoda Odiljanovna

MHXS VA XUSUSIY SEKTOR KREDITLARI: MAMLAKATLARARO EMPIRIK TAHLIL 331
Davronbek Matyakubovich Matkarimov

INNOVATSION IQTISODIYOT SHAROITIDA OLIY TA’LIM XIZMATLARINI TASHKIL ETISHNING ZARURATI 336
Xasanova Yulduz Kayumovna

RAQAMLI TRANSFORMATSIYA SHAROITIDA ALOQA KORXONALARINING RAQOBATBARDOSHLIGINI OSHIRISH YO‘LLARI 340
Saidqosimova Umida Ibragimovna

PROSPECTS FOR DEVELOPING BROKERAGE AND UNDERWRITING ACTIVITIES OF COMMERCIAL BANKS IN UZBEKISTAN 345
Niyozov Zukhur
Barnoyev Mirfayoz
Yadgarov Avaz

ARTIFICIAL INTELLIGENCE IN HIGHER EDUCATION: A GLOBAL REVIEW OF AI-POWERED TEACHING AND LEARNING 349
Begzod Nishanov

BULUTLI TEXNOLOGIYALAR ASOSIDA ELEKTRON TA’LIM RESURSLARINI BOSHQARISH MEXANIZMLARI 356
Raxim Matniyazov
Umar Asrayev

ПУТИ ПОВЫШЕНИЯ ЭФФЕКТИВНОСТИ ОБРАЗОВАТЕЛЬНЫХ УСЛУГ В УСЛОВИЯХ ФОРМИРОВАНИЯ ИННОВАЦИОННОЙ ЭКОНОМИКИ 367
Зугурова Зилола Дамировна

EKOLOGIK NIZOLARNI HAL ETISHDA SUD AMALIYOTINING O‘RNI: XALQARO TAJRIBA VA MILLIY YONDASHUV ... 371
Gapparov Sarvar Xolmurodovich
МЕЖДУНАРОДНЫЕ ДЕНЕЖНЫЕ ПЕРЕВОДЫ КАК ФИНАНСОВЫЙ РЕСУРС УСТОЙЧИВОГО РАЗВИТИЯ ЭКОНОМИКИ УЗБЕКИСТАНА: МЕТОДОЛОГИЧЕСКИЕ ПОДХОДЫ И ФУНКЦИОНАЛЬНАЯ КЛАССИФИКАЦИЯ ... 375
Гимранова О. Б.
O‘ZBEKISTON HUDUDLARIDA KAMBAG‘ALLIK DARAJASI TAHLILI (2010–2025-yillar) ... 383
Hojiyev Tal’at Toshpo‘latovich
MINTAQADA TABIIY KAPITALNI JAMG‘ARISH SAMARADORLIGINI INTEGRAL INDEKS ASOSIDA BAHOLASH VA HUDUDLARNI TABAQALASHTIRISH (XORAZM VILOYATI MISOLIDA) ... 388
Raximov Faxriddin Shavkatovich
QO‘SHILGAN QIYMAT SOLIG‘INI UNDIRISH SAMARADORLIGINI OSHIRISHDA SOLIQ TO‘LOVCHILAR XULQ-ATVORINI MODELLASHTIRISH: INSTITUTSIONAL VA BIXEVIORISTIK YONDASHUVLARNING INTEGRATSIYASI ... 393
Urazmatov Jonibek Musurmanovich
O‘ZBEKISTON BANK SEKTORIDA RAQAMLI XIZMATLAR BOZORI: JORIY HOLAT, TENDENSIYALAR VA XALQARO TAJRIBA ... 398
Eshqobulova Charos O‘roq qizi
KORXONALAR EKSPORT FAOLIYATINI BOSHQARISHDA INNOVATSION MOLIYAVIY INSTRUMENTLARDAN FOYDALANISH SAMARADORLIGINI OSHIRISH ... 403
To‘rayeva Yulduz Shamsiddin qizi
XIZMAT KO‘RSATISH KORXONALARIDA IQTISODIY RESURSLARDAN FOYDALANISH SAMARADORLIGI BO‘YICHA XORIJIY TAJRIBALAR ... 410
Islomov Shuhrat Marufjonovich
Eshquvvatova Nodira Abdullayevna
METHODOLOGICAL APPROACHES TO ENHANCING PROFESSIONAL COMMUNICATION SKILLS OF FUTURE TEACHERS IN A DIGITAL LEARNING ENVIRONMENT ... 416
Dilnoza Jorayevna Kuvatova
MINTAQAVIY TURIZM RESURSLARINING TASNIFI VA ULARDAN SAMARALI FOYDALANISH YO‘NALISHLARI (SAMARQAND, BUXORO VA XORAZM VILOYATLARI MISOLIDA) ... 420
Sharipov Shahriyor Shamsiddin o‘g‘li
O‘ZBEK VA INGLIZ TILSHUNOSLIKLARIDAGI SUBYEKT VA PREDIKAT PARADIGMASI, ULARNING UMUMIY VA XUSUSIY JIHATLARI ... 423
Azamova Gulruh Akbar qizi
BUXORODA TURISTLAR XAVFSIZLIGI: TURISTLARNING XAVFSIZLIK HISSI VA MUAMMOLAR TAHLILI ... 428
Kurbanova Mohinur Xabib qizi
Davronova Durdona Akobirovna
BUXORO VILOYATIDA EKOLOGIK VA MADANIY TURIZMNI INTEGRATSIYALASHGAN YO‘NALISHLARINI RIVOJLANTIRISH: BARQAROR RIVOJLANISH METODLARI VA ISTIQBOLLARI ... 436
Xayrullayeva Nilufarbegim Nematullo qizi
РОЛЬ ГОСУДАРСТВА В ПРИВЛЕЧЕНИИ ИСТОЧНИКОВ ИНВЕСТИРОВАНИЯ В ИННОВАЦИОННЫЕ ПРОЕКТЫ ... 445
Хашимова Н. А.
QASHQADARYO VILOYATI AHOLISINI IJTIMOIY HIMOYA QILISH TIZIMINING STATISTIK TAHLILI ... 454
M.Sh. Raximova

MUNDARIJA СОДЕРЖАНИЕ CONTENTS

O‘ZBEKISTON SHAROITIDA ISLOMIY MOLIYALASHTIRISH XIZMATLARI RIVOJLANISHI HAMDA QONUNIY QO‘LLAB-QUVVATLANISHI 458
Raimbayev Azim Sultonovich
Bolbekova Iroda Quvandiq qizi

MHXS GA MUVOFIQ FOIZLAR, SOLIQLARNI TO‘LAGUNGA QADAR OLINGAN FOYDANI HISOBGA OLISH MASALALARI 466
Amir Xudaykulov

SUN’IY INTELLEKT INTEGRATSIYASI SHAROITIDA INSON KAPITALINING INNOVATSION SALOHIYATINI BAHOLASHNING KONSEPTUAL-EKONOMETRIK MODELI 470
Dilmonov Qudrat Baxtiyorovich

THE DIGITAL GASTRONOME: HOW TECHNOLOGY CONNECTS TOURISTS, RESTAURANTS, AND THE TECH EMPIRE 479
Freshta Qauomy

BUXORO VILOYATINI IJTIMOIYIQTISODIY RIVOJLANTIRISHDA XORIJIY INVESTITSIYALARNING AHAMIYATI 481
Kudratov Muhammad Rustamovich

СТАТИСТИЧЕСКАЯ ОЦЕНКА СИСТЕМЫ СОЦИАЛЬНОЙ ПОМОЩИ И ПОДДЕРЖКИ В РЕГИОНЕ 487
Рахимова Мадина Шухрат кизи

THE DIGITAL ECONOMY AND ITS IMPACT ON THE LABOUR MARKET AND EMPLOYMENT IN THE REGIONS OF UZBEKISTAN: PANEL DATA ANALYSIS 493
Borotov Sharofiddin Jumaqul o‘g‘li

MINTAQADA QURILISH SOHASINI INNOVATSION RIVOJLANTIRISHNING USTUVOR YO‘NALISHLARI 500
Aminov Sardorbek Sanjarbekovich

QURILISHDA KICHIK VA YIRIK BIZNES SUBYEKTLARI INTEGRATSIYASINING SINERGETIK SAMARADORLIGINI BAHOLASH VA PROGNOZLASHTIRISH 504
Axmedova Nilufar Shuxratovna

YASHIL INVESTITSIYALARNING NAZARIYUSLUBIY ASOSLARI: TUSHUNCHA, EVOLYUTSIYA VA TASNIF MASALALARI 509
Xursandov Komiljon Maxmatkulovich

ПОТЕНЦИАЛ РАЗВИТИЯ УСТОЙЧИВОГО ТУРИЗМА В УЗБЕКИСТАНЕ ДО 2030 ГОДА: СТРАТЕГИЧЕСКИЕ ОРИЕНТИРЫ И ЭКОНОМИЧЕСКИЕ МЕХАНИЗМЫ 518
Файзиева Сайёра Кудратовна

ВЛИЯНИЕ ФИНАНСОВОЙ ГРАМОТНОСТИ НАСЕЛЕНИЯ НА ОБЕСПЕЧЕНИЕ БЕЗОПАСНОСТИ ЦИФРОВЫХ ПЛАТЕЖЕЙ 526
Бабаева Г.Я.

NEMIS VA O‘ZBEK TILLARIDAGI MONOPREDIKATIV SINTAKTIK QURILMALAR 534
Jabbarov Abdug‘afur Abdug‘aniyevich

WAYS TO INCREASE THE EFFICIENCY OF FINANCIAL SUPPORT FOR BUSINESS ENTITIES BY COMMERCIAL BANKS 538
Abror Boshlarovich Inobatov

YASHIL MARKETING KONSEPSIYASINI RIVOJLANTIRISHDA ESG TAMOYILLARI VA ISO 50001 ENERGETIKA MENEJMENTI TIZIMINING INTEGRATSIYASI 548
K.A. Xaydarova

MOLIYAVIY BOSHQARUV TIZIMIDA MAVJUD MUAMMOLAR VA CHEKLOVLAR 556
Begalov Sherzod Maxsutaliyevich

IQTISODIYOT ЭКОНОМИКА ECONOMY

MOLIYAVIY BOSHQARUV TIZIMIDA MAVJUD MUAMMOLAR VA CHEKLOVLAR

Begalov Sherzod Maxsutaliyevich
Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti,
mustaqil izlanuvchisi
ORCID: 0009-0001-9689-7056
E-mail: begalovserzod@gmail.com

Annotatsiya. Maqolada infratuzilma xizmatlari koʻrsatuvchi korxonalar moliyaviy boshqaruv tizimida uchrayotgan asosiy masalalar va ularni takomillashtirish yoʻnalishlari tahlil qilingan. Xususan, likvidlikni boshqarish, pul oqimlari harakatini prognozlashni yanada rivojlantirish, moliyaviy maʼlumotlarni tezkor shakllantirish hamda qaror qabul qilish jarayonlarini jadallashtirish masalalari tadqiq etilgan. Ushbu yoʻnalishlarni samarali tashkil etish maqsadida pul oqimlarini prognozlashning koʻp omilli algoritmi va *Real-Time* monitoring texnologiyasiga asoslangan moliyaviy boshqaruv mexanizmi taklif etilgan. Mexanizmni amaliyotga joriy qilish natijalari likvidlik darajasi va moliyaviy barqarorlik koʻrsatkichlarining yaxshilanganligini koʻrsatdi.

Kalit soʻzlar: moliyaviy boshqaruv, pul oqimlari, likvidlik, *Real-Time* monitoring, moliyaviy barqarorlik, prognozlash, raqamli texnologiyalar.

Abstract. The article analyzes the main challenges and limitations observed in the financial management systems of infrastructure service enterprises. In particular, the study examines issues related to liquidity management, insufficient organization of cash flow forecasting, delays in financial data generation, and the slow pace of decision-making processes. To address these issues, a financial management mechanism based on a multifactor cash flow forecasting algorithm and *Real-Time* monitoring technology is proposed. The results of implementing the proposed mechanism demonstrate improvements in liquidity levels and indicators of financial stability.

Keywords: financial management, cash flows, liquidity, *Real-Time* monitoring, financial stability, forecasting, digital technologies.

Аннотация. В статье проанализированы основные проблемы и ограничения, возникающие в системе финансового управления предприятий, оказывающих инфраструктурные услуги. В частности, исследованы вопросы управления ликвидностью, недостаточной организации прогнозирования движения денежных потоков, задержек в формировании финансовых данных и замедления процессов принятия решений. Для решения указанных задач предложен механизм финансового управления, основанный на многофакторном алгоритме прогнозирования денежных потоков и технологии мониторинга в режиме *Real-Time*. Результаты внедрения предложенного механизма показали улучшение уровня ликвидности и показателей финансовой устойчивости.

Ключевые слова: финансовое управление, денежные потоки, ликвидность, мониторинг в режиме *Real-Time*, финансовая устойчивость, прогнозирование, цифровые технологии.

KIRISH

Bozor iqtisodiyoti sharoitida korxonalarning moliyaviy barqarorligi va raqobatbardoshligi koʻp jihatdan moliyaviy boshqaruv tizimining samaradorligiga bogʻliq hisoblanadi. Ayniqsa, infratuzilma xizmatlari koʻrsatuvchi korxonalarda moliyaviy resurslardan samarali foydalanish, likvidlikni taʼminlash, pul oqimlarini boshqarish va moliyaviy risklarni kamaytirish masalalari muhim ahamiyat kasb etmoqda.

Xususan, "Hududgaztaʼminot" AJning 2021–2025-yillardagi moliyaviy hisobotlari tahlili korxonada debitor qarzdorlikni boshqarish, pul tushumlari va toʻlovlar mutanosibligini taʼminlash, moliyaviy maʼlumotlarni tezkor qayta ishlash hamda qaror qabul qilish jarayonlarini yanada raqamlashtirish moliyaviy barqarorlikni mustahkamlashda muhim oʻrin tutishini koʻrsatdi. Bu esa toʻlov qobiliyatini taʼminlash va investitsiya dasturlarini moliyalashtirish imkoniyatlarini kengaytirishda zamonaviy boshqaruv yondashuvlaridan foydalanish zaruratini oshirmoqda.

Shu munosabat bilan pul oqimlarini prognozlash, likvidlik risklarini erta aniqlash va moliyaviy ko'rsatkichlarni real vaqt rejimida monitoring qilish imkonini beruvchi zamonaviy moliyaviy boshqaruv mexanizmlarini ishlab chiqish hamda amaliyotga joriy etish muhim ilmiy-amaliy ahamiyatga ega bo'lib, mazkur tadqiqot mavzusining dolzarbligini belgilaydi.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

So'nggi yillarda raqamli texnologiyalar va biznes-analitika vositalarining moliyaviy boshqaruv tizimiga ta'siri xalqaro ilmiy tadqiqotlarda keng o'rganilmoqda. Xususan, Bhimani (2020) raqamli transformatsiya sharoitida an'anaviy retrospektiv moliyaviy tahlil usullari zamonaviy boshqaruv talablariga mos ravishda takomillashtirilishi zarurligini ta'kidlab, real vaqt ma'lumotlariga asoslangan integratsiyalashgan tahlil va prognozlash mexanizmlarini joriy etish zaruratini asoslab bergan. Olimning fikricha, *Big Data* muhitida moliyaviy qaror qabul qilish jarayonini takomillashtirish uchun moliyaviy ma'lumotlarni tezkor qayta ishlash va ular asosida ssenariyli tahlillarni amalga oshirish muhim ahamiyat kasb etadi.

Warren, Moffitt va Byrnes (2015) *Big Data* texnologiyalarining moliyaviy tahlil va boshqaruv qarorlarini qabul qilish jarayonlaridagi ahamiyatini tadqiq etgan holda, katta hajmdagi ma'lumotlarni qayta ishlash vositalari korxonalarda moliyaviy risklarni erta aniqlash va pul oqimlarini samarali boshqarish imkonini berishini qayd etgan. Mualliflarning ta'kidlashicha, raqamli axborot tizimlaridan foydalanish moliyaviy ko'rsatkichlarni monitoring qilish tezkorligini oshiradi hamda qaror qabul qilish sifatini yaxshilaydi.

Appelbaum, Kogan, Vasarhelyi va Yan (2017) biznes-analitika va korporativ axborot tizimlarining moliyaviy boshqaruvdagi ahamiyatini o'rganib, *Business Analytics* vositalari moliyaviy qarorlarning aniqligi va ishonchliligini oshirishini ilmiy jihatdan asoslab bergan. Ular biznes-analitika texnologiyalari moliyaviy ma'lumotlarni qayta ishlash, prognozlash va boshqaruv qarorlarini qo'llab-quvvatlashda muhim vosita hisoblanishini ko'rsatgan.

Pul oqimlarini prognozlash va ssenariyli tahlil masalalari Schoemaker (1995) tomonidan ham tadqiq qilingan bo'lib, muallif ssenariyli rejalashtirish usuli turli iqtisodiy sharoitlarda ehtimoliy moliyaviy natijalarni baholash imkonini berishini ta'kidlaydi. Ushbu yondashuv noaniqlik yuqori bo'lgan muhitda strategik qarorlarni qabul qilish samaradorligini oshirishga xizmat qiladi.

Shuningdek, Rikhardsson va Yigitbasioglu (2018) *Business Intelligence* va *Analytics* texnologiyalarining moliyaviy boshqaruvda qo'llanilishini tahlil qilib, mazkur vositalar prognozlash, resurslarni taqsimlash va likvidlikni boshqarish jarayonlarini takomillashtirishini asoslab bergan. Moll va Yigitbasioglu (2019) esa raqamli texnologiyalar moliyaviy tahlil jarayonlarini transformatsiya qilib, *Real-Time* rejimda boshqaruv qarorlarini qabul qilish imkoniyatlarini kengaytirishini qayd etgan.

Mahalliy iqtisodchi olimlar tomonidan ham moliyaviy boshqaruvning nazariy va amaliy jihatlari keng tadqiq qilingan. Xususan, S.S. G'ulomov (2019) moliyaviy boshqaruvning asosiy maqsadi moliyaviy resurslardan samarali foydalanish orqali korxona qiymatini oshirish va barqaror rivojlanishni ta'minlashdan iborat ekanligini ta'kidlaydi. Olimning fikricha, moliyaviy qarorlarni qabul qilishda pul oqimlarini boshqarish va moliyaviy natijalarni doimiy monitoring qilish muhim ahamiyatga ega.

A.V. Vahobov (2020) tadqiqotlarida korxonalarning moliyaviy barqarorligini ta'minlashda likvidlik va to'lov qobiliyati ko'rsatkichlarini muntazam baholab borish zarurligi asoslangan. Uning ta'kidlashicha, debitor va kreditor qarzdorlikni samarali boshqarish, pul oqimlarini rejalashtirish hamda moliyaviy risklarni baholash korxonalarning barqaror rivojlanishini ta'minlovchi muhim omillar hisoblanadi.

Shuningdek, mahalliy tadqiqotlarda moliyaviy boshqaruvning raqamli transformatsiyasi, moliyaviy ma'lumotlarni avtomatlashtirilgan qayta ishlash va tahlil qilish masalalariga e'tibor kuchayib bormoqda. Shu bilan birga, mavjud tadqiqotlarda pul oqimlarini prognozlash, likvidlik risklarini erta aniqlash va *Real-Time* monitoring qilish mexanizmlarini yagona integratsiyalashgan moliyaviy boshqaruv tizimi sifatida qo'llash masalalari yanada chuqurroq o'rganishni talab etadi.

Tahlil qilingan ilmiy tadqiqotlarda *Business Intelligence*, *Big Data* va raqamli tahlil vositalari keng o'rganilgan bo'lsa-da, infratuzilma xizmatlari ko'rsatuvchi korxonalarda pul oqimlarini prognozlash, likvidlik risklarini erta aniqlash va *Real-Time* monitoring qilishni yagona moliyaviy boshqaruv mexanizmi sifatida integratsiyalash masalalari yetarli darajada kompleks tadqiq etilmagan. Mazkur holat pul oqimlarini prognozlash va likvidlikni *Real-Time* monitoring qilishga asoslangan moliyaviy boshqaruv mexanizmini ishlab chiqish zaruratini belgilaydi.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Tadqiqotda iqtisodiy tahlil, qiyosiy tahlil, iqtisodiy-statistik usullar, korrelyatsion tahlil, trend tahlili, ko'p omilli prognozlash va raqamli monitoring usullaridan foydalanildi. Tadqiqot obyekti sifatida "Hududgazta'minot" AJning 2021–2025-yillardagi moliyaviy hisobotlari ma'lumotlari tanlab olindi.

Tadqiqot jarayonida debitor qarzdorlik, operatsion xarajatlar, investitsiya xarajatlari va pul oqimlari koʻrsatkichlari oʻrtasidagi bogʻliqlik baholandi. Shuningdek, likvidlik koʻrsatkichlarining dinamikasi oʻrganilib, pul oqimlarini prognozlash va moliyaviy risklarni erta aniqlash imkonini beruvchi *Real-Time* monitoring mexanizmini shakllantirishning nazariy hamda amaliy asoslari ishlab chiqildi.

Likvidlik darajasini baholashda joriy likvidlik koeffitsiyenti, qisqa muddatli majburiyatlarni qoplash darajasi va naqd pul oqimlarining uzluksizligi koʻrsatkichlaridan foydalanildi. Pul oqimlaridagi uzilishlar sifatida operatsion faoliyat boʻyicha manfiy pul oqimi kuzatilgan davrlar qabul qilindi.

Pul oqimlarini prognozlash jarayonida debitor qarzdorlik, investitsiya xarajatlari va operatsion xarajatlarning sof pul oqimiga taʼsirini baholovchi koʻp omilli model qoʻllanildi:

Bu yerda:
CF – sof pul oqimi;
AR – debitor qarzdorlik;
INV – investitsiya xarajatlari;
OE – operatsion xarajatlar;
$\beta_0, \beta_1, \beta_2, \beta_3$ – model parametrlari;
ε – tasodifiy xatolik.

TAHLIL VA NATIJALAR

“Hududgazta’minot” AJning 2021–2025-yillardagi moliyaviy hisobotlari tahlili korxona moliyaviy boshqaruv tizimida takomillashtirishni talab etuvchi bir qator jihatlar mavjudligini koʻrsatdi. Jumladan, debitor qarzdorlik hajmining yuqoriligi, pul tushumlari va chiqimlari oʻrtasidagi mutanosiblikni taʼminlash zarurati, likvidlik risklarini baholash mexanizmlarini yanada rivojlantirish hamda moliyaviy maʼlumotlarni shakllantirish jarayonlarini tezkorlashtirish masalalari moliyaviy qarorlar samaradorligiga taʼsir koʻrsatmoqda. Tahlil natijalari pul oqimlaridagi ehtimoliy uzilishlarni oldindan aniqlash imkoniyatlarini kengaytirish va budjet ijrosini tezkor nazorat qilish mexanizmlarini takomillashtirish zarurligini koʻrsatdi.

Aniqlangan masalalarni hal etish maqsadida pul oqimlarini prognozlash va likvidlikni *Real-Time* monitoring qilishga asoslangan moliyaviy boshqaruv mexanizmi ishlab chiqildi. Mazkur mexanizm pul tushumlari va chiqimlarini kundalik monitoring qilish, likvidlik koʻrsatkichlarini avtomatik hisoblash, muhim oʻzgarishlar boʻyicha erta ogohlantirish, budjet ijrosini onlayn nazorat qilish hamda prognoz va amaldagi koʻrsatkichlarni taqqoslash imkonini beradi.

Tadqiqotning ilmiy yangiligi shundan iboratki, pul oqimlarini prognozlash, likvidlik risklarini baholash va *Real-Time* monitoring instrumentlarini yagona integratsiyalashgan moliyaviy boshqaruv mexanizmiga birlashtiruvchi yondashuv taklif etildi. Ushbu yondashuv moliyaviy koʻrsatkichlarni tezkor baholash, risklarni erta aniqlash va boshqaruv qarorlarini qabul qilish samaradorligini oshirish imkonini beradi.

Ishlab chiqilgan mexanizmning amaliy natijalari “Hududgazta’minot” AJning 2021–2025-yillardagi moliyaviy hisobotlari hamda uni aprobatsiyadan oʻtkazish jarayonida olingan maʼlumotlar asosida baholandi. Baholash natijalari 1-jadvalda keltirilgan.

1-jadval
Taklif etilgan moliyaviy boshqaruv mexanizmini joriy etish natijalari[1]

Koʻrsatkich	Joriy etishdan oldin	Joriy etilgandan keyin
Likvidlik koeffitsiyenti	0,96	1,18
Qoplash darajasi, %	82	97
Uzilishlar soni (yil davomida)	14	4
Budjet ijrosidagi kechikishlar, %	100	23
Aylanma mablagʻlar aylanish tezligi, marta	1,0	1,3

Ushbu mexanizmni joriy etish natijasida joriy likvidlik koeffitsiyenti 0,96 dan 1,18 gacha oshdi, qisqa muddatli majburiyatlarni qoplash darajasi 82 foizdan 97 foizgacha yaxshilandi, pul oqimlaridagi uzilishlar soni 14 tadan 4 tagacha qisqardi, budjet ijrosidagi kechikishlar 77 foizga kamaydi hamda aylanma mablagʻlar aylanish tezligi 1,3 martaga oshdi. Bu esa taklif etilgan mexanizm moliyaviy barqarorlikni taʼminlash va boshqaruv qarorlari samaradorligini oshirishda yuqori amaliy ahamiyatga ega ekanligini tasdiqlaydi.

1 Manba:Open info.uz«Hududgazta’minot» AJ ma’lumotlari va muallif hisob-kitoblari asosida tuzilgan.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Tadqiqot natijalari infratuzilma xizmatlari ko‘rsatuvchi korxonalar moliyaviy boshqaruv tizimida debitor qarzdorlik darajasini maqbullashtirish, pul tushumlari va to‘lovlar mutanosibligini ta’minlash, likvidlik risklarini baholash mexanizmlarini rivojlantirish hamda moliyaviy ma’lumotlarni qayta ishlash jarayonlarini tezkorlashtirish zarurligini ko‘rsatdi. Mazkur yo‘nalishlar moliyaviy qarorlar qabul qilish samaradorligini oshirish va korxonalarning moliyaviy barqarorligini mustahkamlashda muhim ahamiyatga ega.

Aniqlangan masalalarni samarali hal etish maqsadida pul oqimlarini prognozlash, likvidlik risklarini baholash va *Real-Time* monitoring instrumentlarini yagona integratsiyalashgan moliyaviy boshqaruv mexanizmiga birlashtiruvchi yondashuv taklif etildi. Ushbu mexanizm moliyaviy ko‘rsatkichlarni tezkor baholash, risklarni erta aniqlash va boshqaruv qarorlarini qabul qilish samaradorligini oshirish imkonini berishi asoslandi.

“Hududgazta’minot” AJ misolida o‘tkazilgan aprobatsiya natijalari mexanizmning amaliy samaradorligini tasdiqladi. Jumladan, joriy likvidlik koeffitsiyenti 0,96 dan 1,18 gacha oshdi, qisqa muddatli majburiyatlarni qoplash darajasi 82 foizdan 97 foizgacha yaxshilandi, pul oqimlaridagi uzilishlar soni 14 tadan 4 tagacha qisqardi. Shuningdek, budjet ijrosidagi kechikishlar 77 foizga kamayib, aylanma mablag‘lar aylanish tezligi 1,3 martaga oshdi. Bu taklif etilgan mexanizm moliyaviy barqarorlikni ta’minlash va resurslardan foydalanish samaradorligini oshirishda muhim ahamiyatga ega ekanligini ko‘rsatadi.

Tadqiqot natijalari asosida quyidagi takliflar ishlab chiqildi:

infratuzilma xizmatlari ko‘rsatuvchi korxonalarda pul oqimlarini *Real-Time* rejimida monitoring qilish tizimlarini joriy etish;

likvidlik risklarini erta aniqlash uchun avtomatlashtirilgan ogohlantirish mexanizmlaridan foydalanish;

debitor qarzdorlikni boshqarish va pul tushumlarini prognozlash jarayonlarini raqamlashtirish;

moliyaviy qarorlar qabul qilishda *Business Intelligence* va analitik platformalardan keng foydalanish.

Mazkur takliflarni amaliyotga joriy etish korxonalarning moliyaviy barqarorligini mustahkamlash, likvidlik risklarini kamaytirish va boshqaruv qarorlarining samaradorligini oshirishga xizmat qiladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO‘YXATI

1. Brigham E.F., Ehrhardt M.C. Financial Management: Theory and Practice. – Boston: Cengage Learning, 2016.
2. Blank I.A. Finansoviy menejment. – Kiyev: Nika-Sentr, 2004.
3. Gujarati D.N. Basic Econometrics. – New York: McGraw-Hill, 2012.
4. Bhimani A. Digital Data and Management Accounting: Why We Need to Rethink Research Methods // Journal of Management Control. – 2020.
5. Warren J.D., Moffitt K.C., Byrnes P. Big Data in Accounting // Accounting Horizons. – 2015.
6. Appelbaum D., Kogan A., Vasarhelyi M., Yan Z. Impact of Business Analytics and Enterprise Systems on Managerial Accounting // International Journal of Accounting Information Systems. – 2017.
7. Schoemaker P.J. Scenario Planning: A Tool for Strategic Thinking // Sloan Management Review. – 1995.
8. Rikhardsson P., Yigitbasioglu O. Business Intelligence and Analytics in Management Accounting Research: Status and Future Focus // International Journal of Accounting Information Systems. – 2018.
9. Moll J., Yigitbasioglu O. The Role of Internet-Related Technologies in Shaping the Work of Accountants: New Directions for Accounting Research // The British Accounting Review. – 2019.
10. G‘ulomov S.S. Moliya menejmenti. – Toshkent: Iqtisod-moliya, 2019.
11. Vahobov A.V. Korxonaning moliyaviy barqarorligini ta’minlash va uni baholash mexanizmlari. – Toshkent, 2020.
12. Begalov Sh.M. Yashil iqtisodiyotga o‘tishda Parij bitimining ko‘mir sanoatiga ta’siridan chiqish yo‘llari // Iqtisodiy taraqqiyot va tahlil. – 2025. – T. 3. – № 4.

YASHIL
IQTISODIYOT&TARAQQIYOT
Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Ingliz tili muharriri: Feruz HAKIMOV
Musahhih: Zokir ALIBEKOV
Sahifalovchi va dizayner: Hasan MAQSUDOV

2026. № 6/5

© Materiallar ko‘chirib bosilganda ““Yashil” iqtisodiyot va taraqqiyot” jurnali manba sifatida ko‘rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma’sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

Mazkur jurnalda maqolalar chop etish uchun quyidagi havolalarga maqola, reklama, hikoya va boshqa ijodiy materiallar yuborishingiz mumkin. Materiallar va reklamalar pullik asosda chop etiladi.
El.Pochta: sq143235@gmail.com
Bot: @iqtisodiyot_77
Tel.: 93 718 40 07

Jurnalga istalgan payt quyidagi rekvizitlar orqali obuna bo‘lishingiz mumkin. Obuna bo‘lgach, @iqtisodiyot_77 telegram sahifamizga to‘lov haqidagi ma’lumotni skrinshot yoki foto shaklida jo‘natishingizni so‘raymiz. Shu asosda har oygi jurnal yangi sonini manzilingizga jo‘natamiz.

““Yashil” iqtisodiyot va taraqqiyot” jurnali 03.11.2022-yildan O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №566955 reyestr raqami tartibi bo‘yicha ro‘yxatdan o‘tkazilgan.
Litsenziya raqami: №046523. PNFL: 30407832680027

Manzilimiz: Toshkent shahar, Mirzo Ulug‘bek tumani
Kumushkon ko‘chasi, 26-uy.

Jurnal sayti: https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz